zond, en deze gemakkelijk behaalde victorie is geen duit waard; want de ware tegenstanders houden zich stil. Zo iemand begreep dan: wat zou het een zegen zijn, als zij, die anders denken, dan de rapporteur, het maar eens ronduit, of voor mijn part aarzelend, onzeker, tastend zeiden. Zulke eerlijkheid ware dan een winst.

Welnu, die eerlijkheid was er op de Kamper synode, tenzij ik helemáál ontbloot ben van alle mensenkennis.

Ik noem dus het feit, dat er op sommige punten schier onformuleerbare bezwaren b.v. van mijn kant tegen sommiger mening waren, en het andere feit, dat er wel enkele haast ongrijpbare controversen zich deden gevoelen, een zégen. Een winst punt.

Maar ik zeg meteen erbij: de zegen en het winstpunt lagen daarin, dat de één min of meer „naief" sprak, wat hij dacht, en de ander ook. Zolang dát kan in een kerkelijke samenleving goed, „as boys go"; dat zinnetje herinner ik me van het gymnasium uit „Little Lord Fauntleroy". Als dát ontbreekt is het mis. Toen b.v. in 1942—'44 sommigen hun in vroeger tijd zo naief voor algemeen-aanvaard gehouden vaste meningen in formule brachten in welgeformuleerde brieven en adviezen en bezwaren, hielp dat tóen geen steek: men had besloten, een zekere koers te blijven volgen; ook praten-als-Brugman hielp niet meer. De Helpende Hand trok zich terug. En tot op vandaag helpen de helpende handjes in allerlei napleitende krantjes geen steek: ze helpen hoogstens van de wal in de sloot.

Maar juist zulke herinneringen doen ons zeggen: maak in deze tijd geen probleem van, en geen drukte om „de professoren ter synode". We hèbben nog de zegen van de naieve gemoedelijkheid; die zijn we gauwer kwijt dan we willen. We hebben in Kampen (ter synode) met elkaar eerlijk gepraat; persoonlijk ben ik overtuigd: als alle mensen, die met ik weet niet hoeveel papieren-met-doorslag rechts en links publieke of niet publieke bezwaarschriften versturen, een paar weken ter synode geweest waren, en als alle afgevaardigden, kapiteins, stuurlieden, ladingmeesters, thuis, onder de hun vertrouwde gemeenteleden even voorzichtig, en mild, en bedachtzaam, en „gemoedelijk" waren als in de confrontatie met de synodeleden in Kampen, wel, dan waren we veel gauwer van enkele narigheden, hier en ginder, af, dan nu soms het geval is. Het zal nu misschien even lang moeten duren, als in de dagen vlak na de afscheiding en vlak na de Doleantie.

Van alles wat gezegd is, blijft dus de hoofdsom: laat in déze tijd geen formalisme de gemoedelijkheid verbíéden, waarmee een bescheiden zeerot-in-ruste in een zware bui zo eens — gelijk vóór dezen altijd werd op prijs gesteld — de brug op kan lopen, en zeggen: ik zou de bemanning raden, zo en zo te koersen.

Ik weet niet, of God voor onze kerken nog een periode-van-verkwikking (anapsyxe) in de zin heeft; soms denk ik: nee! Maar — áls het nog eens daartoe komt, wel, stuur dán voor mijn part alle proffen naar huis — ze zullen dwaas zijn, als ze dán kwaad worden en misschien zijn ze wel zo blij als een kind, dat zij fijn op hun kamer mogen blijven. Maar in déze tijd? Er zijn in onze kleine kring enige controversen (volkomen begrijpelijk), die het gewenst maken, dat allen, die tot beslissende en koersbepalende besluiten geroepen worden, samenwerken met elkaar en contact houden met wie, op wat manier ook, mee hebben te dienen met goede raad en bijstand. Zolang elk zich houdt binnen de grenzen van eigen bevoegdheid, kan dit voeling houden geen kwaad, doch alleen maar goed. Het voorkomt engelse ziekte.

K. S.

Rechtspraak en Staatsneutraliteit (slot)

Eenige voorbeelden van onjuiste uitspraken zijn hier wel op hun plaats.

1. Arrest Hof Den Haag inzake Berkel en Rodenrijs, waarbij de synodocratie werd erkend met als eenige motiveering van belang een beroep op hetgeen Dr H. H. Kuyper in 1944 heeft geschreven over het kerkrecht in „De Heraut". Wij geven hier maar geen commentaar op.

2. Arrest Hof Den Haag van 23 Juni 1947 inzake Giessendam-Neder-Hardinxveld in gelijken zin, waarbij het Hof aan de hand van de K.O. zelfstandig nagaat welke de verhouding van een plaatselijke kerk tot het verband is, zonder daarbij te treden in beschouwingen, ontleend aan kerkgeschiedenis en wetenschappelijke studies. Een uitspraak met een dergelijke motiveering is wel erg bedroevend. Zij geeft op haar manier een uitlegging van een „naakte" K.O., zonder deze in het licht te zien van en/of in verband met de andere officiëele rechtspapieren van onze kerk en moest dus wel tot een verkeerd resultaat leiden.

Had het Hof willen weten, om maar één punt van de „naakte K.O." te noemen, dat het woordje „Kerken" in Kerkenorde ongetwijfeld een enkelvoud is, wat duidelijk blijkt uit de Fransche en Latijnsche vertaling, dan had de conclusie daarvan geen andere kunnen zijn, dan dat het hier gaat om zelfstandige kerken, die zich jegens elkander hebben verbonden te leven onder een voor elk hunner geldend statuut van gelijken inhoud. Een rechtsfiguur, die heusch zoo extreem niet is en in het volkenrecht dikwijls voorkomt, b.v. wanneer souvereine staten zich jegens elkander verplichten eenzelfde wetgeving er op na te houden, b.v. ten aanzien van auteursrecht of wisselrecht. En dat dergelijke staten gemeenschappelijke vergaderingen en arbitragecommissies kunnen bezitten zonder tot een superstaat te worden is — om maar niet ver van huis te gaan — duidelijk aan de Ministerconferenties en het Uniehof van de Nederlandsch-Indonesische Unie. Daar hoeft toch niet onvermijdelijk een hiërarchie aan vast te zitten!!

Een andere reden waarom wij deze wijze van uitlegging onjuist achten, is, omdat de rechter de bedoeling van de opstellers had behooren na te gaan, zooals de Hooge Raad het eens uitdrukte: „De wet is de in haar tekst uitgedrukte wil van den wetgever; wel mag en moet, waar die tekst voor verschillende uitlegging vatbaar is, des wetgevers van elders gebleken bedoeling in aanmerking komen tot recht verstand, maar zoodanige bedoeling kan nooit gelden als wet in strijd met de woorden, waarvan de wetgever zich heeft bediend om zijn wil uit te drukken". Tevens ligt hier o.i. in, dat de interpretatie van de K.O. moet berusten op oud-Nederlandsche taal en begripsinhouden.

3. Vonnis Rechtbank Maastricht 13 Maart 1947 inzake Maastricht, beslissende, dat de vraag of een vierde formulier is ingevoerd en een nieuw kerkrecht van zuiver theologisch-kerkrechterlijken aard is en zich aan de beoordeeling van den burgerlijken rechter ontrekt. Deze uitspraak achten wij onjuist op grond van de door den Hoogen Raad aangenomen definitie van kerk naar Nederlandsch burgerlijk recht: „De kerk is een blijvende vereeniging van personen, welke zich de gemeenschappelijke godsvereering harer leden, op den grondslag van gemeenschappelijke godsdienstige opvattingen, ten doel stelt". Naar onze meening verandert men het doel door een vierde formulier in te voeren en het is dan niet moeilijk meer om uit te maken waar de oorspronkelijke kerk en het oude verband is. De genoemde definitie is door ons hoogste rechtscollege ontleend aan den R.K. Nijmeegschen hoogleeraar Prof. Mr W. J. A. J. Duynstee (Belangstellenden op het punt van den grondslag verwijzen wij naar het artikel van Ds H. Meulink in „De Reformatie" van 17 Febr. jl., met de strekking waarvan wij instemmen).

Onwillekeurig hebben wij bij het lezen van sommige dezer uitspraken moeten denken aan het woord van den rechter Pontius Pilatus: Wat is waarheid? Ook hij verklaarde zich onbevoegd inzake waarheidsvragen en verkrachtte daarmede het recht door de meerderheid gelijk te geven. Want dit laatste is hier ook het geval geweest en kan zich weer voordoen. De Hooge Raad besliste immers op 23 Juli 1947 inzake Houwerzijl:

„Niet in strijd met het gemeene recht is, dat leeruitspraken door de daartoe bevoegde organen ook voor de minderheid bindend zijn, mits uittreden vrij staat. Volgens het Hof zijn in de Gereformeerde Kerken in Nederland de meerdere vergaderingen daartoe bevoegde organen. (Wij ontkennen dit laatste; meerdere vergaderingen zijn geen organen, doch lasthebsters van de mindere vergaderingen — 'n onderscheid van principieel belang, doch dit blijve hier verder rusten. L. R.). In de plaatselijke kerk kan uit geloofsovertuiging de meerderheid of het eenig met gezag tot handelen bekleed orgaan over de losmaking (weer een verkeerde term; vrijmaking behoeft nog geen losmaking te zijn. L. R.) beslissen; ware het anders, dan zou ook de kleinste minderheid haar veto kunnen uitspreken en het recht tot losmaking daardoor illusoir worden. Door gebruik te maken van genoemde bevoegdheid tot uittreden geeft de minderheid de rechten prijs aan de meerderheid, doch dit is nu eenmaal niet anders, indien in een zedelijk lichaam na een geoorloofd besluit van ingrijpenden aard een minderheid de koers van de meerderheid niet wenscht te volgen".

Wij vragen: hoe weet de rechter, dat het besluit geoorloofd is, nu hij niet ad fundum mag beslissen, immers de quintessens der zaak, de vraag van geloof en waarheid, moet laten rusten? Wij kunnen in deze uitspraak niet anders lezen dan dezen „rechts"regel: de waarheid wordt met meerderheid van stemmen vastgesteld. Art. 31 K.O. geeft naar onze overtuiging een beteren rechtsregel.

Een bekend Haagsch advocaat, Mr D. J. Veegens, teekende bij dit arrest aan: „Opoffering van haar aandeel in de bezittingen van den rechtspersoon door de minderheid ziet de Hooge Raad als het noodzakelijk gevolg van ieder diepgaand meeningsverschil over een geoorloofd ingrijpend besluit. De grondwettelijke waarborg der gelijkheid van alle kerkgenootschappen voor de wet brengt mede, dat een scheuring in de Gereformeerde Kerken wordt berecht op denzelfden voet als de ruzie in een voetbalclub, in welke competitie men zal spelen".

Gelukkig zijn er in Nederland ook betere uitspraken gedaan. Ten bewijze van goede interpretatie-methoden citeeren wij met instemming de volgende uitspraken van het Hof te Arnhem:

1. Van 28 Mei 1946 inzake Enschede:

„Het beginsel der reformatie, neergelegd in art. 85 K.O., zooals dit artikel door gezaghebbende Gereformeerde theologen wordt verstaan, was de verbreking der hiërarchie in de Kerk, zooals die in de Roomsch-Katholieke Kerk bestond en op dien grond moet worden aangenomen, dat de plaatselijke Gereformeerde Kerk autonoom is en mitsdien haar verband met de andere Gereformeerde Kerken in Nederland op vrijwilligheid berust".

2. Van 10 Januari 1950 inzake Daarlerveen:

„dat een van de grondbeginselen van de gereformeerde kerkinrichting is de vrijheid en zelfstandigheid der plaatselijke kerk, welk beginsel reeds werd vastgelegd in het eerste artikel van de acta van de eerste Synode (te Embden in 1571) om te doen uitkomen, dat het bij 't samenkomen eener synode, waartegen de Hollandsche kerken bezwaren hadden ingebracht, niet was te doen om heerschappij en hiërarchie, doch om onderling verband te kweeken en te onderhouden; dat dit beginsel, hetwelk in alle volgende kerkenordeningen is opgenomen, gelijk ook in de huidige in artikel 84 (lees 85. L. R.) de gereformeerde kerkinrichting beheerscht in dien zin, dat de synoden en classes niet zooals in de Ned. Hervormde Kerk sinds 1816 zijn bestuurslichamen, waarbij aan de plaatselijke kerken of gemeenten slechts geringe zelfstandigheid is gelaten, doch alleen vergaderingen, welker bevoegdheid niet originair is, maar aan welke door de plaatselijke ker-

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Ik geloof in de Heilige Geest

Dat is misschien het minst geloofde stuk van ons algemeen ongetwijfeld christelijk geloof: het geloof in de Heilige Geest. Hele streken in Gods kerk zijn door het ongeloof in de Heilige Geest verwoest, mede doordat van de Heilige Geest zo slecht is geleerd. Er was en er is een prediking, die zeer „evangelisch" sprak en spreekt van de Vader en van de Zoon en met een ruim „aanbod van genade" komt. Maar sprekende van de Heilige Geest worden de rollen omgekeerd en de bordjes verhangen. Mocht men die predikers geloof schenken, dan is de Heilige Geest ánders dan de Vader en de Zoon. Van de Vader zegt men gaarne: „Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe". En terecht! Want zo is het Godd'lijk Evangelie. En van de Zoon verhaalt men gaarne Zijn heerlijkheid: „als des eniggeborenen, (die) van de Vádèr (kwam)". Maar toegekomen aan de Heilige Geest doet men dan, of nu op eenmaal het Evangelie wordt versmald.....

Terwijl toch de Heilige Geest tezamen met de Vader en de Zoon waarachtig en eeuwig God is! Zijn Evangelie en Zijn werk zijn geen haar smaller dan het Evangelie van de Vader en van de Zoon. Roept de Vader aan Zijn ontrouwe kerk toe: „Waarom zoudt gij sterven, gij huis Israëls?", de Geest des Vaders zegt het óók: „Waarom zoudt gij sterven?" Noodt de Zoon: „Komt allen tot Mij, die vermoeid en belast zijt; Ik zal u rust geven", de Heilige Geest zegt het mèt Hem: „Komt allen tot Mij". Heeft de Vader, heeft de Zoon met ons een eeuwig, een vást, onverbrekelijk en onwankelbaar verbond der genade en der verzoening, de Heilige Geest heeft het óók, samen met de Vader en de Zoon. Hij heeft Zich verbonden om mij toe te eigenen hetgeen ik in de mij door de belofte geschonken Christus heb: de afwassing van mijn zonden en de dagelijkse vernieuwing van mijn leven, totdat ik in de gemeente der uitverkorenen in het eeuwige leven onbevlekt zal gesteld worden.

Het is mij beloofd.
Hij is mij beloofd.
Hij heeft het mij beloofd.

En hoewel mijn conscientie mij aanklaagt, dat ik tegen al Gods geboden zwaar heb gezondigd; ik in mij bevind, dat ik geen volkomen geloof heb; mijn bekering verre van voltooid is, ik ellendig mens..... de Heilige Geest leeft en Die het geloof in mijn hart werkt door de prediking van het Heilig Evangelie en het strekt door het gebruik van de Heilige Sacramenten, de Geest des Vaders en des Zoons, dóet hetgeen ook Hij belóófd heeft.

Hoe?

Wie zal het werk van God doorgronden? Dat werk van de Heilige Geest is onbegrijpelijk als de schepping der wereld en als de opwekking der doden. Maar het is ook even werkelijk als de schepping, even werkelijk als de opstanding.

Het is mij beloofd.
Hij is mij beloofd.
Hij heeft het mij beloofd.
En ik geloof in Hem.
In de Heilige Geest.
En van Hem is mijn heil!

Van Hem, Die met de Vader en met de Zoon God, mijn Zaligmaker is!

De Heiland!

D. E. C.